

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 236/08-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť P. B. – B., H., zastúpeného advokátom JUDr. D. K., Ž., pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. B. – B., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť P. B. – B., trovy konania v sume 335,19 € (slovom tristotridsaťpäť eur a devätnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. D. K., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 236/08-8 z 29. júla 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť P. B. – B. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„Uznesením č. j. 11Cb - 85/2006 zo dňa 24. 1. 2007, Okresný súd v Žiari nad Hronom, zastavil konanie a nepriznal súdne poplatky:

Sťažovateľ čo do nepriznaných trov súdneho konania podal odvolanie.

Porušovateľ na prvom mieste odvolacie konanie zastavil, nepriznal trovy súdneho konania z dôvodu neskorého zaplatenia odvolacieho poplatku po určenej 10 dňovej lehote, z ktorého časť si ponechal a časť sťažovateľovi vrátil.

Sťažovateľ podal proti uzneseniu dovolanie s dovolaním sa na § 237 pís. f OSP s poukazom na to, že rozhodnutím porušiteľa na 1 mieste, bola mu odňatá možnosť konať pred súdom. Poukázal na ustanovenie § 10 ods. 3, Zákona o súdnych poplatkoch a na zrušenú možnosť na prejednanie opravného prostriedku, keď ten uznesenie nepripustil, čím došlo k porušeniu i ustanovení § 9, 10 a 201 OSP.

Porušiteľ na 2 mieste uznesením č. j. 3Obdo - 28/2007, zo dňa 23. 4. 2008 dovolanie odmietol po tom, ako zistil, že proti rozhodnutiu proti ktorému opravný prostriedok bol podaný nie je podľa tohto rozhodujúceho senátu možný, respektívne prípustný.

Podľa porušiteľa na 2 mieste ustanovenie § 12 ods. 1 Zákona č. 71/1992 v znení jeho zmien a doplnkov, nedáva dispozíciu, ktorá má o zastavení odvolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku rozhodovať.

Porušiteľ na 2 mieste preto dospel k záveru, že sťažovateľovi nebola odňatá možnosť konať pred súdom a dovolanie s odvolaním sa na ustanovenie § 243 a ods. 4 OSP v spojení s § 218 ods. 1 OSP, ako neprípustné odmietol.

Senát porušovateľa na 2 mieste, vedený JUDr. B. M., má zrejme iné právne vedomie a svedomie, ako senáty toho istého súdu s predsedajúcimi JUDr. A. M., alebo JUDr. J. Š. Uvedené senáty v spore 6Obdo - 36/2006 a 2Obdo - 14/2007 v úplne totožnom prípade v zmysle ustanovenia § 243a ods. 3 OSP, dospeli k záveru, že dovolanie je prípustné a na rozdiel od porušovateľa na 2 mieste v senáte JUDr. M., za príslušný súd na zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, považovali súd prvého stupňa a neprípustnosť odvolania proti uzneseniu o zastavení konania podľa § 218 ods. 1 pís. c OSP, považovali za postup, ktorý sa účastníkovi odobrала možnosť konať pred súdom, čo zakladá v zmysle § 237 pís. f OSP prípustnosť dovolania.

Postup Krajského súdu, obidva senáty Najvyššieho súdu SR považovali za porušenie dvojinstančnosti konania. Ak Krajský súd rozhodol vo veci zastavenia konania, bol povinný, poučiť o možnosti odvolania a proti uzneseniu dať právo odvolania.

S poukazom na uvedené skutočnosti, na priložené rozsudky Najvyššieho súdu SR, opätovne poukazujeme na odňatie možnosti riadne konať pred súdom na porušenie práva sťažovateľa na súdnu a inú obranu vyplývajúcu jej z čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, ako i čl. 6 Európskeho dohovoru o základných právach a slobodách.

Porušovateľ v 1 rade vydaním uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, porušil možnosť účastníkov konania na uplatnenie si ich práv, čím ich diskriminoval a svojím konaním odobral im možnosť konať pred súdom.

Porušovateľ v 2 rade odmietnutím dovolania, ako neprípustné v rozpore s právnym názorom iných senátov toho istého súdu, zabránil sťažovateľovi právne sa domôcť jeho práv.“

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008 bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby toto uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a aby priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci podaním č. k. KP 8/08-93 z 12. novembra 2008 vyjadril najvyšší súd, zastúpený jeho podpredsedníčkou, v ktorom sa uvádza:

„Sťažnosť vychádza z názoru, že súdom príslušným na rozhodovanie o odvolaní, resp. o zastavení konania o odvolaní, ak nebol zaplatený súdny poplatok za odvolanie je súd prvého stupňa, z čoho potom vychádza, že proti jeho rozhodnutiu je príslušné odvolanie, o ktorom by mal rozhodnúť odvolací súd. Ak o zastavení konania rozhodol odvolací súd, proti rozhodnutiu, ktorého odvolanie nie je prípustné, bola účastníkovi odňatá možnosť podať proti zastavujúcemu rozhodnutiu odvolanie aj možnosť dosiahnuť pokračovanie v odvolacom konaní, tým že by v lehote na podanie odvolania (proti zastavujúcemu rozhodnutiu) súdny poplatok zaplatil. Z týmto názorom nesúhlasím. Som toho názoru, že konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil odvolací súd, ktorý bol nato inštančne príslušný.

Súdy všetkých stupňov rozhodovali v predmetnej veci v období keď platila právna úprava zavedená novelizáciami zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch (ďalej len zákon) vykonaná zákonom č. 341/2005 Z. z. ktorým bol novelizovaný okrem iných aj § 211 ods. 2 O. s. p. a doplnená zákonom č. 621/2005 Z. z. Viedlo to k nejednotnému výkladu funkčnej príslušnosti na rozhodovanie o zastavení dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a otázky prípustnosti dovolania proti zastavujúcemu uzneseniu. Uvedený právny stav platil len jeden a pol roka do účinnosti zák. č. 273/2007 Z. z., ktorý zrušil nezaplatenie súdneho poplatku ako dôvod pre zastavenie odvolacieho konania a doplnením § 18a do poplatkového zákona umožnil v dosť širokom rozsahu aj spätne odstrániť dôsledky nezaplatenia poplatku. Z tohto dôvodu nedošlo za tohto právneho stavu k úplnému zjednoteniu rozhodovacej praxe a po jeho zmene už výkladový problém stratil aktuálnosť. Zjednotenie bolo predmetom rokovania občiansko-právneho kolégia, nedošlo však k

prijatiu zjednocujúceho stanoviska. K usmerneniu postupu čiastočne prispelo rozhodnutie päťčlenného dovolacieho senátu obchodného kolégia, ktorý zaujal stanovisko, že na rozhodnutie o zastavení odvolacieho konania je príslušný odvolací súd a proti jeho rozhodnutiu nie je odvolacie konanie prípustné.

Päťčlenný dovolací senát vychádzal z toho, že sporné ustanovenia poplatkového zákona treba vykladať, už aj s prihliadnutím na § 14, v súvislosti s ustanoveniami O. s. p. Všeobecnou zásadou nášho občianskeho procesu je, že odvolanie má devolutivny účinok. Ak tento účinok mať nemá, je to ako výnimka v zákone výslovne uvedené (napr. § 43 ods. 2, § 174 ods. 2, § 210a O. s. p.). Po podaní odvolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa, ak nie je stanovená výnimka má rozhodovať odvolací súd. Do jeho kompetencie patria všetky druhy rozhodnutí o odvolaní, tak ako sú postupne vymenované v § 218 a nasl. O. s. p. a v spojení s § 211 O. s. p. aj zastavenie odvolacieho konania. Keďže O. s. p. osobitne neupravuje (neupravoval) zastavenie odvolacieho konania pre nezaplatenie poplatku za odvolanie, nestanovuje výnimku z funkčnej príslušnosti. V takom prípade by musel výnimku z funkčnej príslušnosti stanoviť poplatkový zákon. Ten ju však vo vzťahu k odvolaciemu konaniu neobsahuje (stanovuje ju v § 12 ods. 2 len pre dovolacie konanie).

K opačnému záveru nemožno dospieť ani z toho, že § 12 ods. 1 zákona neuvádza, že má o zastavení konania rozhodovať odvolací súd. Ak zákon o súdnych poplatkoch nedáva žiadnu dispozíciu, kto má o odvolaní rozhodovať, potom platí všeobecná úprava O. s. p., podľa ktorej o odvolaní rozhoduje odvolací súd. Je nepravdepodobné, že zmyslom spomenutých noviel § 12 ods. 1 zákona bolo presunúť na odvolacie súdy len úkony, ktoré majú viac - menej administratívny charakter a najzávažnejšiu časť tohto procesu resp. výsledok uvedených administratívnych úkonov, teda rozhodnutie o zastavení konania, zveriť do kompetencie súdu prvého stupňa.

Znenie § 12 ods. 1 zákona (terajšie i predchádzajúce) môže byť dôvodom na úvahy, čo sa má považovať za konanie vo veciach poplatkov, najmä či zastavenie odvolacieho konania je konaním vo veciach poplatkov. Tu však treba pripomenúť, že z rovnakého znenia § 12 ods. 2 zákona sa vo vzťahu k dovolaciemu konaniu, od zavedenia inštitútu dovolania vyvodzuje, že dovolacie konanie pre nezaplatenie poplatku za dovolanie má zastaviť súd prvého stupňa. Bez záveru, že konaním vo veci poplatkov je aj zastavenie konania, by nebol žiaden zákonný podklad pre výnimku z funkčnej príslušnosti dovolacieho súdu a konanie

by musel zastavovať dovolací súd.

Stážnosťou vytýkaný procesný postup nie je v rozpore s dvojinštančnosťou konania. Zastavenie odvolacieho konania nie je rozhodnutím o novom predmete konania ale rozhodnutím o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa, teda je výsledkom rozhodnutia v druhej inštancii. Účastníkovi sa žiadne právo neodnímalo. Proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa mal možnosť podať odvolanie. Ak splnil všetky podmienky (okrem iného zaplatí súdny poplatok) odvolací súd jeho odvolanie meritórne prejedná. Ak podmienky nesplní, odvolací súd odvolacie konanie zastaví. Nie je to jediný prípad, keď odvolacie konanie zastavuje odvolací súd s použitím § 211 O. s. p. a žiaden z nich sa nepovažuje za rozpor s princípom dvojinštančnosti konania. Príslušnosť súdu prvého stupňa na zastavenie konania nevyplývala, ani z § 10 ods. 3 zákona upravujúceho možnosť v odvolacej lehote zaplatiť súdny poplatok s následkom zrušenia uznesenia o zastavení odvolacieho konania. Z uvedenej úpravy vyplýva len to, že táto možnosť je daná len vtedy, ak je proti rozhodnutiu o zastavení konania prípustné odvolanie. Ak odvolanie nie je prípustné, nemá účastník možnosť odvrátiť účinky spojené s nesplnením poplatkovej povinnosti, ktorá vznikla zo zákona podaním odvolania, teda z nečinnosti účastníka. Ani z ústavy ani z medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná nevyplýva, že účastník má mať vždy možnosť odstrániť dôsledky svojej nečinnosti zaplatením súdneho poplatku v dodatočnej lehote. Ak zákon poskytuje toto dobrodenie účastníkovi v konaní na súde prvého stupňa, neznamená to, že musí rovnakú príležitosť dostať aj v odvolacom konaní. Ak by mal zákonodarca v úmysle aj v odvolacom konaní poskytnúť odvolateľovi ešte ďalšiu príležitosť na zaplatenie poplatku za odvolanie, nemusel by to urobiť zverením celého rozhodovania o zastavení odvolacieho konania súdu prvého stupňa. Stačilo, by aby v prípadoch kde proti rozhodnutiu o zastavení konania odvolanie nie je prípustné, resp. tam kde o zastavení konania rozhoduje odvolací súd stanovil, že ak účastník poplatok zaplatí v ďalšej, v zákone stanovenej lehote po doručení rozhodnutia, odvolací súd uznesenie o zastavení konania zruší. Zákonodarca však takýto úmysel zrejme nemal.

Pokiaľ ide o prípustnosť odvolania, ak o zastavení odvolacieho konania rozhoduje odvolací súd, proti jeho rozhodnutiu odvolanie nemôže byť prípustné. Okrem toho vo veciach kde rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky ako odvolací súd, by ani nemal kto o odvolaní rozhodovať (je príslušný na rozhodovanie o dovolaniach proti rozhodnutiu

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, nie na rozhodovanie o odvolaní proti jeho rozhodnutiam). Nesprávne rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f O. s. p.

Procesným postupom v predmetnej veci, sa súdy nedopustili sťažnosťou vytykaného porušenia práv sťažovateľa. Napriek uvedenému považujem rozhodnutie odvolacieho súdu a v súvislosti s ním aj rozhodnutie dovolacieho súdu za vecne nesprávne. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v postavení odporcu podal odvolanie proti výroku o trovách konania uznesenia súdu prvého stupňa. Podaním odvolania vzniká účastníkovi, ktorý podal odvolanie podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona povinnosť zaplatiť súdny poplatok. V § 10 ods. 1 zákon ukladal súdom povinnosť zastaviť odvolacie konanie, ak účastník napriek poučeniu o následkoch nezaplatil súdny poplatok, a to ani v dodatočnej lehote desiatich dní od doručenia výzvy. Tento postup však prichádzal do úvahy len, ak odvolateľ bol skutočne povinný poplatok zaplatiť, resp. ak podanie odvolania podliehalo poplatku...

Z uvedených dôvodov, keďže sťažovateľovi podaním odvolania nevznikla poplatková povinnosť, nesmel odvolací súd odvolacie konanie zastaviť. Nesprávne je aj rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorý uvedené pochybenie odvolacieho súdu, ktorým bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom, čo zakladalo prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) O. s. p., nenapravil. Rozhodnutie dovolacieho súdu, by bolo rovnako nesprávne i keby sťažovateľovi poplatková povinnosť vznikla. Podanie odvolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa má suspenzívny a devolutívny účinok. Vzhľadom na znenie § 211 ods. 2 O. s. p., aj pre odvolacie konanie platí zásada vyjadrená v § 154 ods. 1 O. s. p., podľa ktorej je pre rozsudok (podľa § 167 ods. 2 primerane aj pre uznesenie) rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Z uznesenia dovolacieho súdu je zrejmé, že sťažovateľ súdny poplatok zaplatil 24. apríla 2007 a odvolací súd rozhodol o zastavení konania 27. apríla 2007. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ síce zaplatil súdny poplatok po súdom stanovenej lehote, ale v čase keď rozhodoval odvolací súd, bol už poplatok zaplatený. Zákom stanovená podmienka - zaplatenie súdneho poplatku už v čase rozhodovania bola splnená a nebol dôvod na zastavenie odvolacieho konania.

Ponechávam na úvahu Ústavného súdu Slovenskej republiky, či pri rozhodovaní o dôvodnosti ústavnej sťažnosti prihliadne na uvedené pochybenia.“

Podpredsedníčka najvyššieho súdu v podaní z 12. novembra 2008 a právny zástupca sťažovateľa v podaní zo 17. decembra 2008 uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala

a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takehoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takehoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00, III. ÚS 300/06).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných

zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prejednávaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Základné právo na súdnu ochranu neznamena nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, t. j. aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Neúspech v súdnom konaní nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (II. ÚS 172/05).

Článok 6 ods. 1 dohovoru každému zaručuje právo podať žalobu na uplatnenie svojich občianskych práv a záväzkov na súd. Takto interpretovaný článok zahŕňa právo na súd, do ktorého patrí právo na prístup k súdu. K nemu sa pridávajú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a zloženie súdu a vedenie konania. To všetko v súhrne zakladá právo na spravodlivé prejednanie veci (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 21. februára 1975, séria A č. 18, s. 18, § 36). Právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu.

V odôvodnení uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 41 Cob/133/07 z 27. apríla 2007, sa uvádza:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, prejednal dovolanie a po preskúmaní rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustný.“

Napadnutým uznesením odvolací súd zastavil odvolacie konanie pre nezaplatenie súdneho v stanovenej lehote. Vzhľadom na výrok napadnutého uznesenia odvolacieho súdu je zrejmé, že prípustnosť dovolania proti nemu by prichádzala do úvahy iba v prípade, ak by bol daný niektorý z dovolacích dôvodov, taxatívne uvedených v § 237 O. s. p. Existenciu takéhoto dôvodu súd zisťuje z úradnej povinnosti. Okrem iného ide aj o prípad, ak bola postupom súdu účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) O. s. p.], ktorým dôvodom aj žalovaný odôvodňuje prípustnosť dovolania.

Vo veciach poplatkov, upravených zákonom o súdnych poplatkoch, rozhoduje ten orgán, ktorý je oprávnený vykonať poplatkový úkon (§ 12 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov). Citované ustanovenie nedáva žiadnu dispozíciu, kto má o zastavení odvolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku rozhodovať. Platí preto všeobecná úprava Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorej o odvolaní rozhoduje odvolací súd. V danom prípade rozhodnutie o zastavení odvolacieho konania nie je rozhodnutím o novom predmete konania, ale rozhodnutím o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa. Účastníkovi sa právo na podanie odvolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa neodňalo, mal možnosť ho podať a aj ho podal. Odvolací súd by odvolanie prejednal, ak by splnil všetky podmienky, okrem iného, ak by zaplatil včas súdny poplatok.

Ustanovenie § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch upravuje možnosť v odvolacej lehote zaplatiť súdny poplatok s následkom zrušenia uznesenia o zastavení odvolacieho konania. Táto možnosť je však daná len vtedy, ak proti rozhodnutiu o zastavení konania je odvolanie prípustné, ak odvolanie prípustné nie je, účastník nemá možnosť splniť dodatočne poplatkovú povinnosť, ktorá mu vznikla podaním odvolania.

Poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania, alebo žiadosti o vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ alebo dovolateľ (§ 5 ods. 1 písm. a/ zákona o súdnych poplatkoch).

V zmysle citovaného ustanovenia poplatková povinnosť vznikne okamihom, v ktorom nastala právna skutočnosť, s ktorou zákon spája vznik povinnosti zaplatiť súdny poplatok. Vznik poplatkovej povinnosti za odvolanie je podmienený vykonaním procesného úkonu účastníka - podaním odvolania.

V prejednávanej veci žalovaný podal odvolanie dňa 31. januára 2007. Súdny poplatok za podané odvolanie nezaplatil v stanovenej lehote ani na základe výzvy, doručenej dňa 11. apríla 2007. Odvolací preto dôvodne rozhodol o zastavení odvolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v stanovenej lehote ako súd vecne príslušný.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti nie je možné dospieť k záveru, že konaním odvolacieho súdu bola dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolateľ mal možnosť aktívne sa podieľať na priebehu konania a vykonávať procesné úkony.

V prejednávanej veci mu bolo rozhodnutie odvolacieho súdu riadne doručené a podal proti nemu odvolanie. Odvolací súd by jeho odvolanie prejednal, ak by splnil zákonom stanovenú podmienku zaplatiť súdny poplatok v stanovenej lehote.

Dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v danom prípade nie je prípustné. Dovolací súd preto dovolanie podľa § 243b ods. 4 v spojení s § 218 ods. 1 O. s. p. ako neprípustné odmietol.“

Najvyšší súd už podobný prípad riešil v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 6/01 (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 6/01 z 30. augusta 2001, toto rozhodnutie bolo zverejnené pod č. R 4/2003). V odôvodnení tohto judikátu sa uvádza:

„Poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ alebo dovolateľ [§ 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch]. Právoplatným uznesením súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku poplatková povinnosť v celom rozsahu zaniká (§ 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch). Ak sa poplatok zaplatí do konca lehoty na odvolanie proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie poplatku, súd prvého stupňa toto uznesenie zruší (§ 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch).

... Zákon o súdnych poplatkoch neupravuje podrobne konanie vo veciach poplatkov na súde prvého stupňa a na odvolacom súde. Preto v prípadoch, keď jeho ustanovenia neobsahujú inú úpravu, použijú sa pre poplatkové konanie primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (§ 14 zákona o súdnych poplatkoch); pravda, len vtedy, ak použitie jeho ustanovení nie je vylúčené samotnou povahou prejednávaných vecí. Osobitným ustanovením poplatkového konania je ustanovenie § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého, ak sa poplatok zaplatí do konca lehoty na odvolanie proti

uzneseníu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, súd prvého stupňa toto uznesenie zruší. Súd tak urobí len vtedy, ak súdny poplatok bol zaplatený do konca lehoty na odvolanie včas a riadne. To znamená, že ak poplatok bol zaplatený po uplynutí lehoty na odvolanie, súd prvého stupňa nemôže už sám svoje zastavujúce uzneseníu zrušiť a ak toto uznesenie nadobudne právoplatnosť pre nedostatok odvolania proti nemu, dňom nadobudnutia právoplatnosti poplatková povinnosť poplatníka zanikne (§ 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch).

Iná je situácia, ak poplatková povinnosť za návrh na začatie konania nie je splnená do konca lehoty na odvolanie proti uzneseníu o zastavení konania podľa § 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch a je proti tomuto uzneseníu včas podané odvolanie oprávnenou osobou - poplatníkom. Keďže zákon o súdnych poplatkoch takúto situáciu neupravuje, je treba v zmysle § 14 použiť primerane ustanovenia prvej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku, teda ja ustanovenie § 206 ods. 1 tohto zákona. Podľa neho platí, že ak podá ten, kto je na to oprávnený, včas odvolanie, nenadobúda rozhodnutie právoplatnosť, pokiaľ o odvolaní právoplatne nerozhodne odvolací súd. Podanie odvolania má teda odkladný (suspenzívny) účinok - odkladá právoplatnosť napadnutého rozhodnutia súdu prvého stupňa, a tak i uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, a tiež účinok devolutívny, ktorý znamená prechod oprávnenia rozhodnúť o odvolaní na odvolací súd. Pre rozhodnutie odvolacieho súdu, rovnako ako pre rozhodnutie súdu prvého stupňa, je v zmysle § 154 ods. 1 O. s. p. v spojení s ustanoveniami § 167 ods. 2 a § 211 O. s. p. rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Ak poplatník do tohto času poplatkovú povinnosť splní, nemožno uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie poplatku potvrdiť, a to ani v prípade, že v čase jeho vydania bolo správne, zodpovedajúce ustanoveniam § 10 ods. 1 a 2 zákona o súdnych poplatkoch. Nemožno totiž neprihliadať na to, že v dôsledku podania odvolania poplatníkom a suspenzívneho účinku tohto opravného prostriedku, poplatková povinnosť navrhovateľa naďalej trvá (§ 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch a contrario) a možno ju preto až do rozhodnutia odvolacieho súdu splniť. Ustanovenie § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch platí len pre súd prvého stupňa a nevyklučuje primerané použitie prvej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku o odvolaní.

Na základe uvedeného možno uzavrieť, že ak navrhovateľ splní poplatkovú povinnosť, ktorá vznikla podaním návrhu na začatie konania, do rozhodnutia odvolacieho súdu o jeho včas podanom odvolaní, nemôže odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa o zastavení konania pre nezaplatenie poplatku potvrdiť. V takom prípade odvolaciemu súdu nezostáva nič iné, ako toto uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

... So zreteľom na uvedené je zrejmé, že v predmetnom konaní došlo k procesnej vade, zakladajúcej podľa ustanovenia § 237 písm. f) O. s. p. prípustnosť dovolania. Táto vada je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.“

Ústavný súd dospel k záveru, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 Cb 85/2006 z 24. januára 2007 v lehote. Dňa 31. januára 2007 bolo podané odvolanie a súdny poplatok bol pripísaný na účet krajského súdu 24. apríla 2007. Krajský súd pri rozhodovaní porušil zákonnú úpravu vyplývajúcu z Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, keďže poplatková povinnosť bola zo strany sťažovateľa splnená.

Bolo povinnosťou najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu vychádzať nielen z platných právnych predpisov v relevantnom čase, ale vykonať taký ústavne konformný výklad týchto zákonných noriem (v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy), ktorý by vychádzal zo splnenia podmienok na odvolacie konanie vrátane zovšeobecnenia praxe iných senátov najvyššieho súdu.

Nad rámec uvedeného treba zdôrazniť, že ústavné vymedzenia právomoci ústavného súdu mu nedávajú právomoc zjednocovať rozdielne stanoviská všeobecných súdov.

Článok 127 ods. 2 ústavy ukladá ústavnému súdu právomoc zrušovať neústavné rozhodnutia všeobecných súdov (kasačná právomoc) a prikazovať im vo veci konať bez porušenia základných práv a slobôd.

V dôsledku uznesenia krajského súdu sp. zn. 41 Cob/133/07 z 27. apríla 2007, ktorým bolo odvolacie konanie zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku, došlo k odňatiu možnosti sťažovateľovi konať pred súdom. Takýto postup a spôsob rozhodnutia krajského súdu bol formalistický, opomínajúci skutočný účel splnenia poplatkovej povinnosti. Nesprávnym zastavením konania o návrhu sťažovateľa mu krajský súd zabránil, aby bol jeho návrh meritórne posúdený, čím mu odňal právo domáhať sa súdnej ochrany zaručené v ustanovení čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Svojím konaním krajský súd tak naplnil dovolací dôvod podľa § 237 písm. f) OSP. Preto, ak najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008 odmietol dovolanie sťažovateľa, ktorý ho podal z dôvodu odňatia možnosti konať pred súdom, porušil tým základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 28/2007 z 23. apríla 2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon na základe žiadosti sťažovateľa rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil trovy konania v sume 10 098 Sk.

Podľa ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2007 v sume 19 056 Sk.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 335,19 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby v hodnote po 105,42 € (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti a vyjadrenie k podaniu najvyššieho súdu) a režijný paušál v sume 6,31 € za každý úkon podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd vyslovil povinnosť najvyššieho súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnomu zástupcovi sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2009